

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 16.03.2021
Published /Yayınlanma 29.05.2021
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Hayırsever, B. (2021). Genel olarak ajur tekniği ve çağdaş seramik sanatından örnekler. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(70), 1268-1280.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2404>

Öğr. Gör. Dr. Bengütay HAYIRSEVER

<https://orcid.org/0000-0001-5247-533X>

Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü, Kayseri / TÜRKİYE

Issue/Sayı: 70

Volume/Cilt: 8

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

GENEL OLARAK AJUR TEKNİĞİ VE ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATINDAN ÖRNEKLER

GENERALLY OPENWORK TECHNIQUE AND CONTEMPORARY CERAMIC ART EXAMPLES

ÖZET

Ajur, günlük hayatımızın pek çok alanında karşımıza çıkmakta ve çeşitli yüzeylere farklı süsleme yöntemleri ile boşluk oluşturan teknikler olarak uygulanmaktadır. Ajur Tekniği mimari, mobilya, ahşap, seramik, takı, çini, tekstil, taş süslemeciliği gibi pek çok sektörde farklı model, farklı teknik ve malzemeyle çalışılmaktadır. Tekniğin uygulanmasındaki en önemli unsur, uygulandığı yüzeylerde boşluklar elde etmektir. Seramik sanatında da işlevsel ve dekoratif olarak ustalıkla kullanılması eski tarihlere kadar uzanır. Genellikle uygulama çalışılan yüzeylerde geleneksel geometrik ve bitkisel motifler uygulansa da günümüzde çağdaş sanat uygulamalarında farklı motiflere de rastlanmaktadır. Sanatçıların, eserlerini çalışırken daha güzel ve daha güçlü ve farklı anlatımlar yüklemeye istek ve arayışları Ajur tekniğinin kullanılmasını yaygınlaştırmış, seramik sanatçıları tarafından da çok tercih edilen bir teknik haline gelmiştir.

Bu çalışmada genel olarak Ajur tekniğinin kullanım alanları ele alınarak, çağdaş seramik sanatçılarının çalışmalarında bu tekniğin uygulanışı ve örneklerine yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ajur, Mimari, Seramik, Boşluk, Sanat.

ABSTRACT

Openwork appears in many areas of our daily life, and it is applied to various surfaces with different ornamentation methods, creating a void. Various materials and techniques are used in many sectors such as openwork technique, architecture, wood ceramics, jewelry, china, textile, stone decoration.

The most important element in the application of the technique is to obtain gaps on the surfaces it is applied to. Its use as functional and decorative in ceramic art goes back to ancient times. Although traditional geometric and floral motifs are generally used on the applied surfaces, many different motifs are encountered in contemporary art samples. Artist's search for a more beautiful and different expression while working on artworks has made the use of the openwork technique widespread and it has been preferred by ceramic artists.

In this study, the usage areas of the openwork technique will be discussed in general, and the application and examples of this technique in the works of contemporary ceramic artists will be given.

Keywords: Ajur, Architecture, Ceramic, Gap, Art

1. GİRİŞ

Tarihsel ve toplumsal gelişme süreci içerisinde yaratılan her türlü değer, bunları kullanmada ve sonraki kuşaklara iletmede kullanılan insanın toplumsal ve sosyal çevresini etkileyen etmenler kültürü oluşturmaktadır. Kültür, M. Sıtkı Erinc tarafından şu şekilde tanımlanmaktadır:

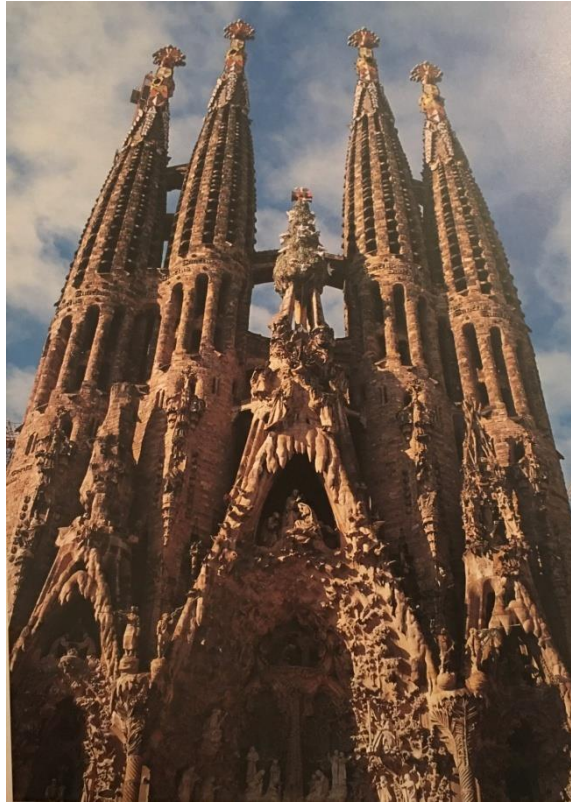
“Kültür, insan için, insanlık için, insanlar tarafından hatta kimi insana rağmen, yaratılmış bulunmuş her şeydir. Algılayabildiğimizi kavrayabildiğimiz, düşünebildiğimiz her şey... Bir başka deyişle, insanoğlunun kendi için kendi mutluluğu rahatı ve potansiyel güçleri adına kendinin var ettiği, var edebildiği her şeydir kültür (Erinc, 1995 :10).

Sanat ve kültürün gelişmesi ve ilerlemesi ile birlikte çeşitli kültürel oluşumlar ortaya çıkmaktadır. Bu kültürel oluşumlar birbirini olumlu ya da olumsuz şekilde etkilemekte, yeni oluşumlara ışık tutmaktadır. Bir çeşit değişkenlik gibi görünen özellikler farklı kültürlerde farklı zamanlarda benzerlik göstermektedir. Tanım aynıdır fakat sosyal değişimler, bir kültürel dönüşüm olarak karşımıza çıkmaktadır. Tıpkı Ajur kavramında olduğu gibi. Ajur kelime anlamı olarak Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğü'nde "Delikli örgü, gözenek" (TDK, 1994: 20) olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca Ajur; Ahşap, mermer ya da taş levhaları kafes biçiminde oyarak bezeme. Ajurlu; Çini, seramik ya da porselen eşya üzerinde görülen desenli delikler biçiminde bezeme." (Sözen ve Tanyeli,2005 :14).

Ajur tekniği karşımıza; Mimari, seramik, ahşap, örgü, metal, ferforje gibi farklı alan ve malzemelerle çeşitli anlamlarda çıkmaktadır. Ajur kavram ve tekniğini mimari açıdan ele alacak olursak;

Mimari yapılar yaşamda insanla beraber yaşarlar aynı zamanda işlevseldirler ve ayırt edici özellikleri bulunmaktadır. "Bir yapı özgün bir mekan-biçim ilgisini ortaya koyabilir. O zaman sıradan bir yapı olmaktan çıkar kendine özgü bir mimari yapı olur. Böyle bir yapı sanatsal bir mimari tasarımı gösterir ve adına sanat yapıtı denir. Bir mimari yapı sanat yapıtı olduğunda varlık kategorileri de değişmiş olur. O artık estetik bir varlıktır ve gerçek bir varlık ile gerçekdışı bir varlığın bütünlüğünü gösterir. Böyle bir bütünlük özgün bir mekan-biçim ilgisine dayanıyorsa, meydana gelen yapıt bir mimari sanat yapıtı olur." (Tunalı, 2009:37).

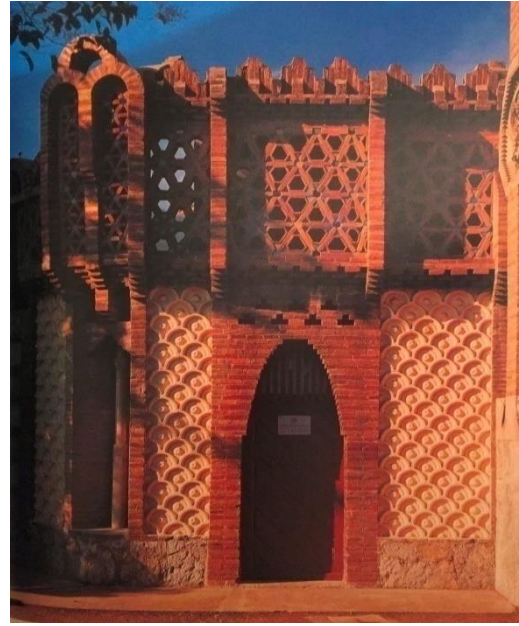
Antoni Gaudi'nin İspanya'nın Barselona kentindeki La Sagrada Familia Kilisesi bu mimari yapıtlara verilecek en güzel örneklerden birisidir. Antoni Gaudi, İspanya'da Art Nouveau akımının öncüsü olan ünlü bir mimardır. Aslında Barselona'nın en ünlü eserlerinin mimaridir. Barselona kenti, Gaudi'nin eserleri ile adeta bir sanat merkezi ve müzesi olmuştur. Mimar, 1882 yılında başlanan bu kilisenin yapımını 1883 yılında üslenmiş ve 1926 yılında ölümüne dek sadece bu kilisenin yapımı ile ilgilenerek hayatını bu kilisenin yapımına adanmıştır. Doğa aşığı olan Gaudi, kilisenin tüm öğelerini, tamamen doğadan esinlenerek tasarlamıştır. Yuvarlak çizgiler, ağaçların dalları, kökleri, gövdesi, bitkilerin yaprakları, hayvanların iskelet yapılarından esinlenerek çalışılan sütunlar, yüksek geometrik şekilli kemerler, devasa ve ince bir şekilde gökyüzüne uzanan ince ince işlenmiş kuleler... Gaudi, o dönemde hızla yayılan Art Nouveau akımının öncülerinden kabul edilmektedir (Zerbst, 2000: 30,33). İşte bu sebeplerle, La Sagrada Familia Kilisesi ve The Güell Pavilions mimari kompleksindeki bazı mimari parçalar, Ajur tekniğinin mimarideki en iyi örneklerinden sayılmaktadır.

Görsel 1: Sagrada Familia Kilisesi, (Zerbst, 2000 :32)

Görsel 2: The Guell Paviiions (Zerbst,2000 :62)

Görsel 3: The Guell Paviiions (Zerbst, 2000 :65)

“Yapının sanatsal düzeye ulaşması, onu herhangi bir yapıdan ayırt edilebilir duruma eriştirir. Salt işlevsel amaca ulaşmayı aşan, kişisel ve toplumsal beğenilerin ve isteklerin izlerini taşıyan özellikleri yansıtan yönleri ile de yapılar belirginleşirler, daha farklı boyutta simgesel değerlere ulaşırlar. Buna kısaca sanatsal değer demek kabildir.” (Utarit, 1999: 182).

Mimaride Ajur tekniğine uygun olarak verilebilecek başka bir örnek ise Rusya'nın Moskova kentinde bir ev “Ünlü Moskova Ajurlu Ev”dir. Ünlü ev 1939-1940 yılları arasında zamanın ünlü mimarlarından Andrey Konstantinovich Burov tarafından inşa edilmiştir. Moskova’da sanayi devriminin başladığı yıllarda, fabrikalarda çalışmak için köylerden ve kasabalardan işçiler Moskova’ya göç etmekte ve bu göçün sonucunda çok katlı yeni evler inşa edilmeye başlanmaktadır. O dönemin yapılarında sosyal ağın oluşturulması fikri ile zemin katta sosyal birimlere, kreş, çamaşırhane ve mutfaklar, üst katlarda ise yaşam alanları olan apartmanlar tasarlanmıştır. Bu yapı fikrinin yaratıcısı ve yaygınlaştırıcısı, Mimar Burov’dur.

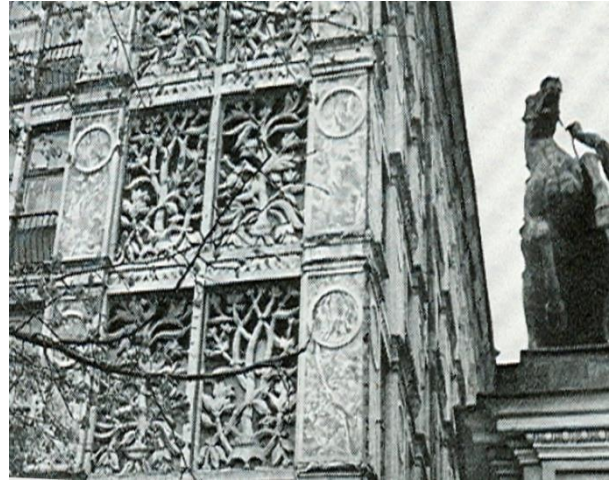
Burov, Ajur’lu evi inşa ederken evi bloklardan oluşturdu ve görsel olarak evin strüktürünü hafifletti. İlk paneller mermerden; ikinci paneller, içinde süslemeler ve bitkisel desen şeklinde mermer etkisi vererek ince ince işlendi. Bu bitkisel desenler SSCB Güzel Sanatlar Akademisi Profesör ve ressam, Lenin ödül sahibi V. Favorski tarafından yapılan eskizlere istinaden yapılmıştır. Burov’un planına göre “Ajurlu Ev” elit olmalı ve içinde market, kafe, restoran, kreş ve okulun bulunduğu, apartman sakinlerine çeşitli (temizlik ve diğer) servisler sunan hizmet bürosunun yer alacağı bir barınak olacaktı. Evin projeleri haz beğenisine hitap edebilmek amacıyla inşa edilmiştir. Bir serinin başlangıcı olarak düşünülmüş fakat savaşın çıkmasıyla devam ettirilememiş ve tek ev olarak kalmıştır. Şehre gelen bütün yerli ve yabancı turistler, ünlü Moskova Ajurlu evi gördüklerinde görsel etkisine hayran kalmaktadır (URL1).

Görsel 4. Ajur Ev, Moskova, Rusya. Fotoğraf: Moskova Kültürel Miras Bölümü, (URL1)

Görsel 5. Ajur ev Cephe Ayrıntı (URL1)

Görsel 6. Ajur Ev Cephe Ayrıntı (URL1)

Tasarım çok önemlidir, mimari yapılarıdaki işlevsellik ancak insanla iç içe olursa gerçekleşir, yaşamın içinde yer alan sanatsal mimari yapılar her zaman var olurlar, çağlar boyunca ayakta kalarak insanlarla beraber varlıklarını sürdürürler. Mimarlık, yapıtının diğer yapıtlardan ayırt edici mimari ve kültürel özelliklerini ön plana çıkarmakta ve popüler hale gelmesinde büyük rol oynamaktadır.

Ahşap oyma sanatı genellikle dini mimari yapılarda kendini göstermiştir.

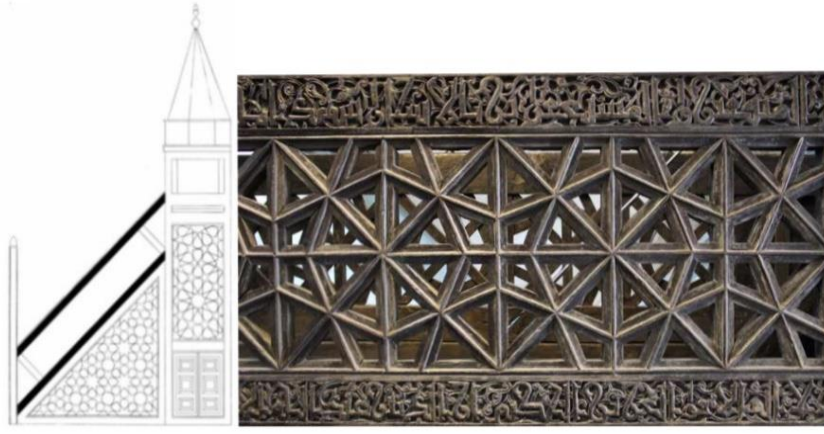
Tarih öncesi dönemlerden beri bir yapı malzemesi olarak ahşap; dayanıklılığı, öz ısı ve dokusuyla kullanım sürekliliği gösteren bir malzeme olmuştur. Bu malzemenin kullanım tekniğinde zaman içerisinde birçok değişim ve gelişim gerçekleşmiştir. Buna bağlı olarak Türkiye'deki geleneksel ahşap işçiliğini birçok kültürel etkileşimin ve değişimlerin şekillendirdiği görülmektedir (URL2).

Ağaç-ahşap işçiliği, Anadolu'da Selçuklu döneminde gelişmiş, kendine özgü bir şekil almıştır. Selçuklu, Beylikler dönemi ağaç eserleri daha çok mihrap, cami kapısı, dolap kapakları gibi mimari elemanlar olup gerçekten çok üstün işçilik göstermektedir. Osmanlı Dönemi ahşap işçiliğinde sadelik hâkim olmuş, çeşitli teknikler daha çok sehpa, kavukluk, yazı takımı, çekmece, sandık, kaşık, taht, rahle, Kuran muhafazası gibi kullanım eşyası, pencere, dolap kapağı, giriş, konsol, sütun başlığı, tavan, mihrap, minber (vaaz kürsüsü), sanduka gibi mimari öğelerde uygulanmıştır. Ağaç işçiliğinde en çok ceviz, elma, armut, sedir, abanoz, gül ağacı kullanılmakta, kakma, boyama, künde-kari, kabartma-oyma, kafes gibi teknikler uygulanmaktadır (URL2).

Anadolu Selçuklu ahşap işçiliğinde de sıkça rastlanan Ajur tekniğinde, yüzeylerde kompozisyonların ayırdığı kısımlar tamamen oyularak çalışılmaktadır. Yüzeyde sadece kafes şeklinde motif kendini göstermektedir. Camilerde çeşitli minber korkuluklarında kullanılan bu teknik ile geometrik motifler çalışılarak, ahşap işçiliğinin en güzel örnekleri verilmiş ve böylelikle daha zengin ve estetik bir görüntü kazandırılmıştır. Konya Alaaddin Camii Minberi, verilecek en güzel örneklerdendir (Görsel 7-8).

Görsel 7. Konya Alaaddin Camii Minberi Batı Cephesi (Detseli, 2019: 225)

Görsel 8. Konya Alaaddin Camii Minberi Batı Cephesi, Kufi Yazı (Detseli, 2019: 231)

Seramik sanatında Ajur tekniğinin kullanımına değinecek olursak;

İlk çağlardan günümüze kadar geçen zaman içerisinde, seramik bünyelerde, çok çeşitli uygarlıklarda, farklı dekor teknikleri uygulanmıştır. Bu yöntemler bazen dekoratif bazen estetik bazen de işlevsel çeşitlilik göstermektedir. Tekniğin kullanıldığı tüm uygarlıklarda ürünler yaşadıkları çağın teknik ve malzeme olanakları ile dekor çalışmalarında kullanılarak kendilerini ifade etmişlerdir. Bu dekor çeşitliliğinin içerisinde Ajur yöntemi de pek çok medeniyette farklı teknik ve yöntemlerle ortaya çıkmaktadır.

Tülin Ayta'ya göre (1976 :16) Ajur; “Dilimize kumaş işlemeciliğiyle ilgili olarak girmiş, delikli motifler işleme suretiyle yapılan Ajur 18. yy boyunca yapılmış seramiklerin pek çoğunda sık sık kullanılmış, kafes gibi oymalı, farklı büyüklüklerde delikli olarak hazırlanan süslemelere verilen addır.”

Süsleme sanatlarının zengin ve köklü bir geçmişi olduğu bilinmektedir. Bu zenginlik kullanılan malzemenin ve tekniğin kendine özgü niteliğinden kaynaklanmaktadır. İnsanoğlunun, tarih öncesi dönemlerden günümüze kadar, şekillendirdiği seramiklerde hep daha güzelini arayarak, farklı dekor yöntemleri bulduğu ve uyguladığı bilinmektedir.

“Ajur dekorları; seramik formların şekillendirme işleminden sonra desenlerin, çamur yaş iken, yüzey üzerinde kesilerek açılan deliklerden ya da kafes gibi düzenli boşluklardan oluşturulması ile gerçekleştirilen dekorlama yöntemidir. Ajur dekorlarına kesme veya delik işi de denilmektedir.” (Sevim, 2007:66).

“Ajur yöntemi ile yapılan ilk örnekler M.Ö 935 yılında Kore’de Silla dönemine aittir. Tornada şekillendirilmiş bu kapların sırsız ve ayak bölgesinde ajur yöntemi uygulanan örneklerin benzerlerine daha sonra 12.yy’da Japonya’da rastlanmıştır. İran’da 12.yy’da uygulanan Ajur örnekleri, Gambroon seramikleri olarak adlandırılmıştır. Yüzeyde delikler açılarak dekor uygulanan çok ince, beyaz, saydam görünüşe sahip bu seramikler adını İran Körfezi’ndeki bir limandan almıştır.” (Cooper,1972’den aktaran Sevim, 2007:64)

Ajur dekorları, büyük ustalık, çok dikkat ve özen gerektirerek çalışılan bir yöntemdir. Genellikle ergonomik olmayan, daha çok görsel beğeniye hitap eden formlarda çalışılmaktadır.

Kimi zaman kabartma desenli, kimi zaman düz yapılmış bir diğer grup Selçuklu seramiği ise etkileyici beyazlığından dolayı araştırmacılar tarafından “Selçuklu Beyazları” olarak adlandırılan özel grup içine dâhil edilmiştir (Watson, 2004: 321, 329’dan akt: Avşar ve Avşar, 2015:102). Bunlar genellikle boyasız beyaz, bazen ise kobalt mavisi veya mangan moru boya akıtmalıdır. Bazı örneklerde ise sadece bu mallara özgü “pirinç delikleri” olarak bilinen delikli dekora rastlanır. Transparan sırla kaplanan bu delikler gövdenin su geçirmemesini önlemenin yanı sıra ışığın süzülmesini sağlamakta ve gövdeye porselensi bir saydamlık ve zarafet kazandırmaktadır. Günümüze ulaşan benzer örnekler arasında türkuaz ve yeşil sırlı olanları da vardır (Avşar ve Avşar, 2015:102).

Görsel 9. Selçuklu Beyazı” Kâse, Silisli Bünye, Alkali Transparan Sır, 12.yy Yale Üniversitesi Sanat Galerisi, Envanter No: 1955.4.198 (Avşar ve Avşar, 2015:102).

Ajur tekniğinin çok çeşitli uygulama yöntemleri bulunmaktadır. Seramik çalışmalar farklı yöntemlerle şekillendirildikten sonra, çamur deri sertliği kıvamındayken sivri uçlu özel kesme aletleriyle oyulması suretiyle gerçekleştirilen yöntem her türlü yüzeyde uygulanabilmektedir. Tekniğin uygulaması el becerisi, dikkat ve sabır gerektiren bir tekniktir. Seramik yüzeylerde ajur tekniğini çalışırken seramik formun et kalınlığını doğru ayarlamak gerekmektedir. Formu oyma aşamasında ana gövdenin direnci azalacağından çok dikkatli çalışılmalı, kurutma ve pişirme aşamaları titizlikle yapılmalıdır. Formun kesilmesi esnasında uygun araç-gereç kullanmak ve çalışma başlangıcından çalışma tamamlanincaya kadar kıvamı aynı şekilde muhafaza etmek çok önemlidir. Rötüş işlemi çok dikkatli yapılmalı ve kurutma işlemi çok yavaş yapılarak, kuruma süresi olabildiğince uzun tutulmalıdır.

Seramik üretiminde dekoratif uygulamalar ürüne estetik değer kazandırmak, formu zenginleştirmek ve biçimin etkisini arttırmak açısından önem arz etmektedir. Ajur tekniğini kullanan her sanatçının da farklı bir anlatım dili ve üslubu bulunmaktadır. Sanat esrini ortaya çıkaran sanatçı için her şey esin kaynağıdır. Doğa, insan, hayvan, ölüm, doğum, aşk, ayrılık tüm yaşanmışlıklar esin kaynağı olabilmektedir. Sanatçılar farklı donanımlarla, farklı malzemelerle eserler üretip izleyicinin beğenisine sunmaktadır.

2. ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATÇILARININ UYGULAMARINDAN ÖRNEKLER

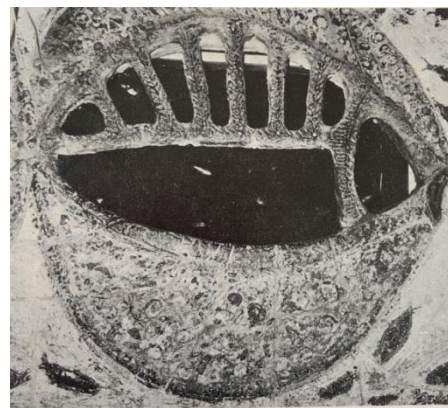
2.1. Jale Yılmazbaşar

Plastik sanatların farklı alanlarında da karşılaşılan Ajur tekniği, Çağdaş Türk seramiğindeki ilk yerini 1967 yıllarında Prof. Jale Yılmazbaşar ile beraber almıştır. Birbirinden değerli ve çeşitli tekniklerle yapmış olduğu seramik duvar panoları ile tanıdığımız sanatçı ilk olarak 1967 yılında çalışmış olduğu, kafes oyma tekniği ile şekillendirip uyguladığı bir akvaryumun önüne çalıştığı panosunu anlatırken;

“Bu tekniğin uygulamasında kafes oyma yapılacak kısımları çok dikkatli kurutmak gerekmektedir. Ani kırılma ve çatlama önlemek amacıyla kurutmanın, pano naylona sarılarak, çok yavaş yapılması gerekir.” (Yılmazbaşar, 1980:151) sözleri ile anlatmaktadır.

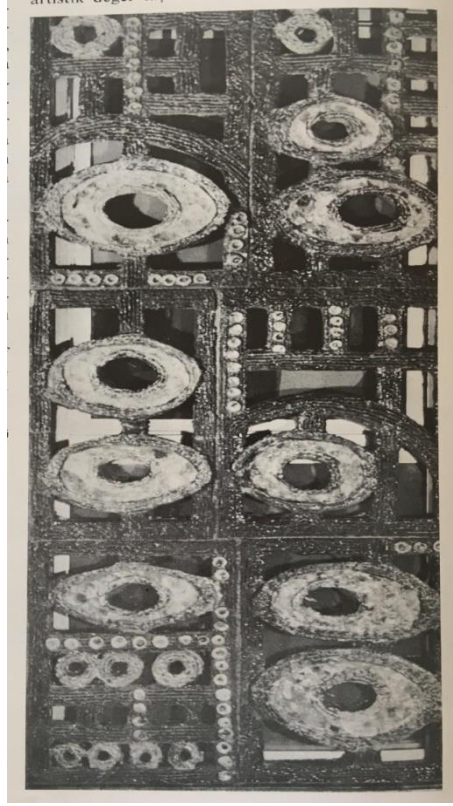
Görsel 10. Kafes Oyma Tekniği ile Şekillendirilmiş Pano (Yılmazbaşar, 1980: 151)

Görsel 11. Pano Ayrıntı

Sanatçı Jale Yılmabaşar'ın Şişli Türkiye Turing ve Otomobil kurumu binası girişine yapmış olduğu seramik seperasyonda ajur tekniğinde çalışılmış az sayıda örneklerdendir.

“Bu tür panolar biçimlendirme ve sırlamada karşılaşılan bazı sorunlar (Örneğin, iki yüzün birden sırlanması durumunda fırında meydana gelen yapışmalar) nedeniyle ülkemizde pek yaygınlaşmamıştır.” (Yılmabaşar, 1980 :152) sözleri ile seperasyon hakkında bilgi vermiştir (Görsel 12).

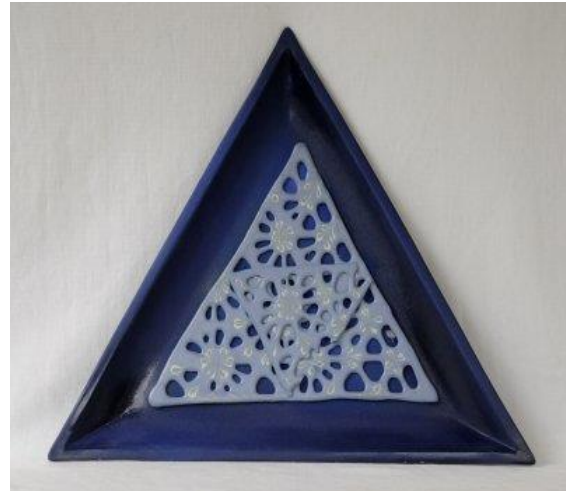
Görsel 12. Jale Yılmabaşar, Seramik Seperasyon, Şişli Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Binası Girişi (Yılmabaşar, 1980: 152)

2.2. Sıdıka Sibel Sevim

Ajur tekniğinin tanınmasında ve gelişmesinde büyük katkıları olan en önemli seramik sanatçılarından birisi de Sıdıka Sibel Sevim'dir. Sanatçının malzemeyi ve çeşitli teknikleri kullanımına baktığımızda, beceri, teknik, estetik, malzemeye hakim olma ve dekorlama tekniklerindeki çeşitlilik her zaman ön plana çıkmaktadır.

Görsel 13. Ajurlu Form (URL 3)

Görsel 14. Anadolu Medeniyetleri (1985-1998) Sibel Sevim (URL 3)

Dekor tekniği olarak her türlü tekniği çalışan sanatçı; çalışmalarında döküm ve porselen çamur kullanarak, Ajur tekniğini uygularken de daha çok döküm ve akıtma tekniklerini kullanmaktadır. Geleneksel ve çağdaş motifleri aynı bünyede titizlikle birleştirerek, kendine özgü bir anlatımla dile getiren sanatçının masalsı formları sağlam bir plastik görüş içinde bütünleşmektedir.

Görsel 15. Anadolu Medeniyetleri (1985-1998), Sibel Sevim (URL 3)

Görsel 16. Anadolu Medeniyetleri (1985-1998), Sibel Sevim (URL 3)

2.3. Seyhan Yılmaz

Seyhan Yılmaz, yapıtlarında seramik yüzey üzerindeki hareketlerle, yüzeyin ardında gelişen öykülere yoğunlaşan bir sanatçıdır. Çalışmalarında porselen ve vakum çamurunu kullanmayı tercih eden sanatçı, bütünden parçaya inerek bütün olarak şekillendirdiği çalışmalarını ince ince işleyerek adeta masalımsı formlara dönüştürmektedir. Sanatçıya hayat kaynağımız olan ağaçlar ilham vermiş, topraktan var olan ağacı çağdaş bir yorumla yine toprakla şekillendirerek estetik nesnelere dönüştürmüştür.

Görsel 17. Ajurlu Form, Seyhan Yılmaz (URL 4)

Görsel 18. Ajurlu Form, Seyhan Yılmaz (URL 4)

Görsel 19.Salkım Söğüt-I, 28x29x4 cm, Dökümle ve Elle Şekillendirme, 1000 °C, 2017 (URL 4)

Sanatçı, eserlerinde ağaçlar (Söğüt, çınar, kayın) çalışmış, bu eserlerini Ajur tekniği ile iki ve üç boyutlu biçimlendirmiştir. Seramik eserlere dönüşen ağaçlar, dallar, izleyiciyi kozmik bir doğa gezisine davet etmektedir (bkz. URL5).

Görsel 20. Dallar 20x45x20cm Vakumlu Kil, Elle Şekillendirme, 1000°C, 2014 (URL 4)

Görsel 21. Ağaçlar-I 48x18 cm Vakumlu Kil, Elle Şekillendirme, 1000 °C, 2014 (URL 4)

2.4. Mine Aktaş Poyraz

Sanatçı, Galeri Soyut'da açmış olduğu sergisinin manifestosunda çalışmalarını şu sözlerle ifade etmektedir: “İnsan vücudu ve onu oluşturan parçalar, karmaşık bir faaliyetler zinciri oluşturur. Tıpkı insan vücudu gibi doğa da sürekli bir dönüşüm içindedir ve dönüşüm içinde kadın bir ağaç gövdesi gibi kökten gövdeye, gövdeden yapraklara, sonra tekrar köklerine dönmek üzere tekrar eden bir döngü içinde sürekli üretir. Kadın gövdesi ise her kültürde oluşturduğu etki ile değişik kültürlerde farklı şekillerde yorumlanarak pek çok esere esin kaynağı olmuştur (URL11)

Görsel 22. Kanatlar-1 Mine Poyraz Ölçüler :64x43x28 cm,1200°C Seramik Ajur Tekniği,2017 (URL 6)

Görsel 23. Kanatlar-4 Mine Poyraz 63x30x45 cm ,1200°C Seramik Ajur Tekniği,2017 (URL 6)

Kendini mevsimlere göre yenileyen ağaçlar, yüzlerce yıllık varlıkları, gölgelerinde barındırdıkları ve pek çok kültürde var olan sembolik anlamları ile çalışmalarında derin ve çok anlamlı bir esin kaynağı olmuştur. Çalışmaları ajur yönteminin yanı sıra renkli çamur kullanmakta formları kalıpta şekillendirerek pişirimleri ise yüksek derecede (1165) gerçekleştirilmektedir (URL 6).

Görsel 24. Gölgeler 3, Mine Poyraz
3x28x25cm,1200c, Ajur Tekniği, 2017 (URL 6)

Görsel 25. Dallar, Mine Poyraz 1x25x25cm,1200c,
Ajur Tekniği, 2017 (URL 6)

2.5. Jennifer McCurdy

Sanatçı, malzeme olarak; piştiğinde son derece beyaz, yarı saydam ve ifade etmek istediği ışık ve gölgenin niteliğini taşıyan, yüzey sertliği ve dayanıklılığı fazla, yüksek pişirim gerektiren sert porselen çalışmaktadır. Kendi ifadesi ile 30 yılı aşmış bir süredir porselen çalışan McCurdy, son yıllarda da formlardaki yapısal çözümlerle uğraşmaktadır.

Görsel 26. Jennifer McCurdy Ceramic (URL 7)

Görsel 27. Jennifer McCurdy Ceramic (URL 7)

Çömlekçi çarkında, şekillendirdiği formlarını porselen deri sertliğine geldiğinde Ajur tekniği kullanarak kesmeye başlamaktadır. Çalıştığı formlar dengeli, dinamik, hareketlidir. Kesmeye başladığından itibaren istediği ışık emilir ve yansıtılır. Cidarları çok ince, Ajur delikleri çeşitlilik gösteren formların içine altın varak çalışmaktadır. Bu sayede yeni eğriler ve desenler elde ederek formların iç kısmını aydınlatmaktadır (URL 7).

Görsel 28. Jennifer McCurdy Ceramic (URL 7)

Görsel 29. Jennifer McCurdy Ceramic (URL 7)

2.6. Jenni Ward

Sanatçı, stüdyosunun dışında genellikle ilham almak için Kaliforniya'daki stüdyosunun yakınındaki ormanlar, dağlar ve su birikintilerini keşfetmekte; bu keşiflerin sonunda cepleri kemikler, ağaç kabukları, kayalar ve taşlarla dolu dönmektedir. Stüdyodan çıkmadan gün boyunca çalışmayı sevdiğini belirten sanatçı, beyaz kilin doğallığını ve doğayı yansıtan formları soyutlamayı tercih etmektedir.

Görsel 30. Jenni Ward Ceramic (URL 8)

Görsel 31. Jenni Ward Ceramic (URL 8)

Doğadaki formlardan etkilenerek çalıştığı seramik parçalarından enstelasyon çalışmaları yapmaktadır. Malzeme olarak Stonware porselen kil tercih eden Jenni Ward, elle şekillendirme olarak çalıştığı parçalardan bütünü oluşturan anıtsal doğa düzenlemeleri çalışmaktadır (URL 8).

Görsel 32. Jenni Ward Ceramic (URL 9)

Görsel 33. Jenni Ward Ceramic (URL 9)

2.7. Saravut Wognate

Taylandlı sanatçı Wognate, malzeme olarak daha çok Şamot'lu kil, bazen de kırmızı kil kullanmayı tercih etmektedir. Elle serbest şekillendirme tekniği ile hem küçük ölçülerde hem de büyük boyutlu formlar çalışmaktadır. Genellikle yuvarlak silindirik ya da dikdörtgen form üzerine Ajur dokusuyla çalışarak, bazen ana formu bazen de Ajur dokusunu ön plana çıkartmaktadır.

Görsel 34. Ajurlu Form, Saravut Wognate (URL 10)

Görsel 35. Ajurlu Form, Saravut Wognate (URL 10)

Sanatçının, heykelsi özellik gösteren büyük boyutlu çalışmaları da bulunmaktadır. Formlarında yüzeyin belirlediği harekete göre yönlenen sanatçı,seramik olgusunun dışına çıkmadan ritmik bir akustik yaratmaktadır.

Görsel 36. Ajurlu Form, Saravut Wognate (URL 10) **Görsel 37.** Ajurlu Form, Saravut Wognate (URL 10)

3. SONUÇ

Ajur tekniğinin pek çok uygarlıkta ve ülkede çok çeşitli alanlarda kullanıldığı görülmektedir. Kullanıldığı her alanda malzemeye zenginlik katan teknik, çalışıldığı alan ve malzemeye estetik değerler katmaktadır. Bu makalede genel olarak mimaride ve seramikte Ajur tekniğinin kullanılmasına ve çağdaş seramik alanında Ajur tekniği kullanan seçili seramik sanatçıların çalışmalarına yer verilerek, Ajur tekniğini nasıl kullandıkları görsellerle desteklenerek yer verilmiştir. Plastik sanatların her alanında kullanılan Ajur Tekniği; seramik sanatında da sanatçıların anlatımlarını güçlendirmek, esere estetik değer katmak, formla yüzey arasında bir birliktelik sağlayarak, biçime katkıda bulunmayı sağlamaktadır.

Bu doğrultuda, her sanatçının, kendi kültürü, sanatsal birikimleri ve yaşamışlıkları doğrultusunda farklı malzeme, renk, biçim, teknik kullanarak eserlerini ürettikleri gözlenmektedir.

KAYNAKÇA

- AYTA, T. (1976). *Toprak Sanatlarında Dekoratif Uygulama Yöntemleri*. İstanbul.
- AVŞAR, L. ve AVŞAR, M. (2015). Seramik Sanatı Eğitiminde Selçuklu Seramiğinin Yeri. *Kalemîşi Dergisi*, 3(5),97-110.
- DETSELİ, N. (2019). Selçuklu Dönemi Ahşap Minberlerine Bir Örnek: Konya Alaaddin Camii Minberinin Desen Analizi. *İstem, İslam, Sanat, Tarih, Edebiyat ve Musikisi Dergisi*,17(33),213-239.
- ERİNÇ, M. S. (1995). *Kültür sanat, sanat kültür*. İstanbul: Çınar Yayınları
- SEVİM, S. S. (2007). *Seramik dekorlar ve uygulama teknikleri*. İstanbul: Yorum sanat.
- SÖZEN, M. ve TANYELİ, U. (2005). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- TÜRK DİL KURUMU [TDK] (1994). *Türk Dil Kurumu Sözlüğü*. Atatürk Kültür ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara: Türk Dil Kurumu Basımevi.
- TUNALI, İ. (2009). *Tasarım Felsefesi, Tasarım Modelleri ve Endüstri Tasarımı*. İstanbul: Yem Yayın.
- UTARİT, İ. (1999). *Mimarlıkta Süreç, Kavramlar-İlişkiler*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- YILMABAŞAR, J. (1980). *Jale Yılmazbaşar Seramikleri Yöntemleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- ZERBST, R. (2000). *Gaudi, The Complete Buildings*. Taschen, South Korea.
- URL 1 https://um.mos.ru/houses/azhurnyy_dom_arkhitektor_a_k_burov/ (Erişim 08.12.2020)
- URL 2 <https://aksaray.ktb.gov.tr/TR-232502/ahsap-isciligi-ve-oyma-sanati.html> (Erişim 14.01.2021)

- URL 3 <http://www.sibelsevim.com.tr/detay/anadolu-medeniyetleri-1985-1998-62.html> (Erişim Tarihi 17.01.2021)
- URL 4 <https://www.galerisoyut.com.tr/seyhan-yilmaz-2017/> (Erişim 23.02.2021)
- URL 5 <https://www.galerisoyut.com.tr/> (Erişim 12.01.2021)
- URL 6 <https://www.galerisoyut.com.tr/mine-poyraz-2018/#eser/a512f6c063e2c8a2cde076e85cd2f542/15312> (Erişim 12.01.2021)
- URL 7 jennifermccurdy.com (Erişim 28.12.2020)
- URL 8 jenniward.com (Erişim 14.01.2021)
- URL 9 artthescience.com (Erişim 14.01.2021)
- URL 10 Saravut Wognate Facebook (Erişim 20.02.2021)
- URL 11 <https://www.galerisoyut.com.tr/artist/mine-poyraz/#basin-bulteni-tab> (Erişim 12.01.2021)